

Meie rahva keskel liigub paljugi mitmesugusti tühja jutusi tontidest ja kodukäijatest, mis siin ja seal tööste nähtud peawad olema. Siin tunnistab üks teise walet töeks, ilma et sedagi ise asja oleks näinud. Suurem osa neist jutudest on ennemuistest sed, ehk ebausu pärandused, mis üks kergeusklik teiselle luisanud, ja sedavõist ühe võlwe suust teise võlwe suhu ulatawad. Sest see se siis tuleb, et üks ja sesama lugu mõnikord kümnes kohas pidi juhtund olema, aga igas kohas ita natuke teisiti. Küsid sa jutumehe käest, kas tema ise ial rääkimise sarnalist lugu oma silmaga oli näinud? siis kostab ta enamist: "Ei mina tuli, aga minu sadund suur-isa ehk onu ja tädi olid meest tunnud, fellele lugu nähtavaks saanud." Kus jutujuur sadund onude ja tädide haua rünfalt väljaosaevab, seal võid sa julgest tunnistada, et selge wale on; seal oli igakord fartus luulemisse wael arvatud nägemist ilmale toonud. Endawad tulekarva waranduse landjad, mis siin ja seal katulse olvist sissepuugesid; waimud, mis mahamaetud rahahaukusi hoidwad; walged fujud, mis kellegi surma ette peawad tähendama; öösised laudade viskamised lakkas; muštagt kukes, kassid, warekssed kirikuakid ja muud nende sarnatset, mis kessõõl surmute ligi tulivad; rändawad kodukäijad ja luusekoortest kasulaga maja-tontid, keda peremees ehk perenaine salaja olid söötnud: on kõik tühjad wale sünnitused. — Nõnda peawad — lorisevad rumas-

lad — mõnes majas sambrid ehk tubasi leitama, kus sedagi rahuliête ei vodi magada, waid ila, kas kujus näib ehk kolpat kuuleb. Kus meie juhtumise kombel ühe kodukäija nägijaga foto saame, ja asja sügavamalt läbikuuleme, siis leiame igakord, et kõik haritut loodud kombel oli sündinud. Kõik imelikud tükid oli vaatajale luulemisse wael kartus loonud. Waimudel ei ole keha ega fuju, mis meie silma võiks paista, sellepärast, sõber! kui kuskil midagi kahtlast asja pimedas sinu silma peaks juhtuma: mine aga julgest selle peale ja sasi keha käega finni! Wiga ei ole seal juures ial karta.

Siin tahame lugejalle paremaks seletuseks mõned tõtelikud juhtumised lisaks vanna, fellest igauks võib näha saada, mis hõlpsalt inimene iseenast võib neis aejus petta. Mida kindlamast leegi ebausu kütkes seisab, seda enam walekujuist saab luulemisse vägi temale sünnitama.

Suwel 1797 seisid Preisi-maal, Mindeni linna ligidal, ühes wana tuninglikus lossis üks waepealik oma soldatidega fortcrib. Ühes teises lossi osas elas üks kohtuwanem oma perega. Sesinane wanal aaval chitud hoone oli wäga kindel olnud, luda legus nend müürid ja tornid ümberringi õue praego tunnistasid. Tornide ja müüride al olid suured feldrid ja pilad urlawüüri wõlbitud salateed, mis riisti ja põdigite maa al joostivad, ja kus wanal waenupäivil